

3.4.1 Karaktärsområden

I Lunds kommun kan man, utanför staden, urskilja fyra större landskapstyper med helt olika karaktär (se kartan nedan). Orsaken till skillnaderna är främst geologisk och har kommit att påverka naturförutsättningarna och i sin tur den kulturpåverkan som skett. Gränsen mellan de olika karaktärsområdena är ibland tydlig men i vissa fall mer diffus. Vid foten av Romeleåsen är gränsen ganska tydlig i väster och öster medan den norra delen mer successivt övergår i slättlandskapet. Här har inlandsisen överlagrat urberget med mer näringsrika moräner som till stor del är uppodlade. Gränsen mellan slätten och backlandskapet är skarp vid Genarp och har sin orsak i de geologiska skillnaderna. Karaktärsområdena har sin fortsättning utanför kommunens gränser.

Åkerlandskap väster om Bonderup på slätten.

Slätten

Slättlandskapet i väster består av näringsrika jordar som redan under Medeltiden var avskogade och öppna. Många fornminnen från bondestenålder fram till tidig järnålder vittnar om en mycket lång kulturpåverkan. Framträdande i landskapet är de stora bronsåldershögar som främst finns i landskapet norr om Lund. Under bysamhällets tid utvecklades grunddragen i den bebyggelsestruktur vi ser idag. Bytomterna ligger ofta längs vattendragen och vid Romeleåsens kant i öster. Kring vattendragen gavs uthålliga förutsättningar för den viktiga gräsproduktionen som gav vinterfoder åt djuren. Åkerbruket var under denna period inte den dominerande markanvändningen på slätten, utan stora arealer bestod av ängsmark. Byarna vid kanten av Romeleåsen hade både tillgång till slättens odlings- och slättermarker samt de stora utmarksbetena på åsen. Det slättlandskap vi ser idag är både ett resultat av de gränser som utvecklades i början av Medeltiden och skiftena, främst enskiftet i början av 1800-talet, då byarna splittrades och gårdarna flyttades ut för att få mer rationella brukningsenheter. Vi har idag ett landskap med spridda gårdar och byar som öar i de öppna vidderna. Träd blir framträdande inslag i landskapet och finns främst kring gårdarna, längs vägarna och i ägo-, by- och sockengränser. Pilerader är ett karakteristiskt inslag liksom märkegravar och de få kvarvarande väderkvarnarna. Viktiga näringsverksamheter med koppling till slätten är tegeltillverkning och jordbruksindustrier där många idag är nedlagda men där spår finns kvar i landskapet.

Vombsänkan

Vombsänkan består av flacka sandiga marker som är lättodlade men som snabbt utarmas på näring. Här utvecklades ett extensivt odlingssystem med långvariga trädor. Byarna var få och hade stora arealer för att kunna livnära sig på de extensiva odlingarna. I kanten mot Romeleåsen gavs möjlighet för Veberöd, Torna Hällestad och Södra Sandby att utnyttja de omfattande betesmarkerna på åsen. Revinge och Vombs byar hade tillgång till de viktiga slätterängarna vid vattendragen och Silvåkra by vid Krankesjön och Silvåkrasjön (idag Silvåkrakärret). Det roterande jordbruket med långa betesperioder på sandig mark medförde också att stora arealer utvecklades till ljunghed. I slutet av 1700-talet ledde ett överutnyttjande av marken till omfattande sanddrift. För att binda sanden planterades skyddsplanteringar av främst tall, vilket fortfarande är det dominerande trädslaget i bl.a. Vombs fure. Skiftet medförde att många gårdar flyttades ut i landskapet. Redan under slutet av 1800-talet etablerade sig militären permanent vid Revingehed och verksamheten har sedan expanderat och omfattar idag stora delar av Vombsänkan. Viktiga karaktärsdrag i landskapet är tallplanteringarna, de omfattande fuktängarna kring Klingavälsån och Kävlingeån, kyrkbyarna, skifteslandskapets utspridda gårdar och de sandiga betesmarkernas torrängar med sin speciella flora och fauna.

Revingefältet i Vombsänkan.

Romeleåsen

Romeleåsen, som geologiskt är en horst, skär som en diagonal genom kommunen i nordvästlig - sydöstlig riktning. Urbergsryggen domineras av mindre näringsrika moräner som inte är lika attraktiva för odling. Betesdrift blev därför den dominerande markanvändningen i området. Under Medeltiden var fortfarande stora delar skogklädda, men en allt mer intensiv markanvändning gjorde åsen nästan trädlös i början av 1800-talet. I mellersta och södra delen fanns, förutom Dörröds by, endast spridda gårdar och torp fram till skiftena. Längst i nordväst var jordmånen mer fördelaktig vid byarna Hardeberga, Sjöstorp och Tygelsjö. Björnstorps och Häckeberga gods har präglat den sydvästra delen av åsen sedan Medeltiden. Med skiftena startade dock en omvandling av de stora gemensamma betes(fälads-)markerna. Vissa delar odlades upp medan andra planterades med skog och över hela området anlades en mängd nya stengården. Idag har vi ett småskaligt landskap med en mosaik av fäladsrester, granplanteringar, lövskogsområden, åkerlappar och spridda gårdar och torp. En viktig industriverksamhet är bergtäkt som förekommit i liten skala mycket långt tillbaka men som fått allt större inverkan på landskapet under 1900-talet.

Knivsåsen på Romeleåsen.

Backlandskapet

Backlandskapet i söder domineras liksom Romeleåsen av mindre näringsrika moräner och under bysamhället etablerades främst ensamgårdar i området. Häckeberga gods har länge dominerat bygden. Betesdrift var den dominerande markanvändningen fram till skiftena då större delen av landskapet var trädrika ängs- och betesmarker. Efter enskiftet i början av 1800-talet utvecklades olika delar av landskapet på olika sätt. I den nordöstra delen, kring godset, prioriterades skogsbruket medan den södra delen omvandlades till ett storskaligt odlingslandskap kring gårdarna Bramstorp, Kullaröd och Gyllebo. I väster fanns bybildningar vid Lyngby, Hässleberga och Assartorp, på gränsen mellan slätt och backlandskap. Här odlades stora delar upp i samband med skiftena. Den varierade topografin med många kärr och småvatten, samt sämre odlingsbetingelser, har dock lagt grunden till ett mer småskaligt landskap med många mindre gårdar och torp.

Häckebergasjön i backlandskapet

